

Teologia i ciències, avui

**La relació entre teologia i ciències, en la història i en el diàleg actual:
Kenosi del Creador, el Logos com a disseny, l'Esperit restaurador**

PROF. MANUEL G. DONCEL (2004-05)

Programa

Introducció:

- L'àrea “Teologia i Ciències” i la seva existència acadèmica
- La organització del present curs

Bibliografia: Templeton 1996, Polkinghorne 1998E, Barbour 1966E i 1997, Richardson & Wesley 1996

1. Orígens de la ciència moderna i fe cristiana

- La ciència antiga i medieval i la fe cristiana
- La revolució científica i la tesi de Merton repensada
- Francis Bacon i la defensa teològica del mètode experimental
- Realitat i mite en el cas Galileu

Bibliografia: Barbour 1997, Brooke 1991, Jaki 1974, Fantoli 1994, Doncel 1997

2. La il·lustració i els successius positivismes

- Newton i les conferències Boyle: Bentley i Clarke
- La il·lustració: els enciclopedistes i el baró d'Holbach
- El positivisme d'August Comte i d'Ernst Mach
- Pretensions del positivisme lògic del Cercle de Viena

Bibliografia: Buckley 1988, Robinet 1957, Brooke 1991, Doncel 1994

3. Superació historiogràfica del positivisme lògic

- Karl Popper i la falsabilitat com a criteri científic
- Thomas Kuhn i els paradigmes científics
- Stephen Toulmin i l'experiència científica global
- La teologia com a “ciència experiencial”

Bibliografia: Kuhn 1962 i 1977, Küng 1987, Toulmin 1972

4. “La nova visió romana” i els seus fruits

- Novetat i context del document de Joan Pau II
- Idees centrals: condicions i promeses del diàleg
- Anàlisi del text íntegre del document
- Fruits ja obtinguts del diàleg

Bibliografia: Coyne 1998, Russell *et al.* 1988, 1990, 1993, 1995, 1998, 1999, 2001

Taula rodona de la primera part

5. El model cosmològic estàndard i la seva base empírica

- Els quadres teòrics de la cosmologia
- La contrastació empírica del model del big-bang
- Efemèrides còsmiques, segons el model del big-bang
- Reflexions filosòfiques: el principi antròpic

Bibliografia: Russell *et al.* 1993, Ellis 1993a, Allday 1998, Barrow & Tipler 1986

6. La teoria de l'evolució biològica i la seva evidència biomolecular

- Els quadres teòrics de l'evolució biològica
- La contrastació empírica de la teoria de l'evolució biològica
- Efemèrides de la història de la vida
- Reflexions filosòfiques: atzar, dolor, cultura

Bibliografia: Russell *et al.* 1998, Peacocke 1986 i 1990, Ayala 1999, Schmitz-Moormann 1997

7. Els models de l'acció de Déu en el món

- El determinisme de la física clàssica i les concepcions deistes
- L'indeterminisme quàntic, el caos determinista i la llibertat
- La Providència i els models de causalitat ascendent i descendent
- L'auto-superació de Rahner i el model trinitari de Moltmann

Bibliografia: Russell *et al.* 1995, Rahner 1961, Doncel 1964, Moltmann 1985E

8. La kenosi del Creador

- Concepte de Déu: d'actualitat immutable a interpersonalitat fidel
- La idea cristiana de 'kenosi' en l'Encarnació i en la Creació
- Elements kenòtics: Espai, temps, llibertat i autonomia creades
- Èscaton com a final de la kenosi divina i de les lleis de la natura

Bibliografia: Moltmann 1985E i 1995, Scholem 1956E, Polkinghorne 1996

9. El Logos com a disseny

- Logos i disseny en el Pròleg de Joan i en texts del Qumran
- La Saviesa personificada i el disseny humà
- L'encarnació del Logos com a realització còsmica del disseny
- El principi antròpic cristià i la creació “ex amore”

Bibliografia: Moltmann 1985E i 1989E, Doncel 2002, Rahner 1962, Ellis 1993b

10. L'Esperit restaurador

- L'Esperit com a amor trinitari i do vivificant
- L'Esperit com a advocat i com a restaurador del pecat
- L'Esperit com a restaurador cap a la koinonia escatològica
- L'Esperit com a mare que infanta la nova creació

Bibliografia: Jünger 1976, Moltmann 1985E i 1991E, Doncel 2002, Dabney 1997

Conclusió: Taula rodona final

Bibliografia bàsica

- DONCEL, MANUEL G. 2001 i 2003: *El diàlogo teologia-ciències hoy: I Perspectiva històrica y oportunitat actual, II Perspectivas científica y teològica*, Cuadernos "Institut de Teologia Fonamental" ns. 39-40, Cristianisme i Justícia (R. de Llúria 13, 08010-Barcelona)

Bibliografia d'ampliació

- ALLDAY, JONATHAN 1998: *Quarks, Leptons, and the Big Bang*, Institute of Physics Publishing, Bristol/Philadelphia.
- AYALA, FRANCISCO J 1999: *La teoría de la evolución: De Darwin a los últimos avances de la genética*, Temas de hoy, Madrid.
- BARBOUR, IAN G. 1966: *Issues in Science and Religion*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ. Trad. castellana: *Problemas de religión y ciencia*, Sal Terrae, Santander 1971.
- 1997: *Science and Religion: Historical and Contemporary Issues*, Harper, San Francisco.
- BARROW, JOHN D. & FRANK J. TIPLER 1986: *The Anthropic Cosmological Principle*, Clarendon Press, Oxford.
- BROOKE, JOHN H. 1991: *Science and Religion: Some Historical Perspectives*, Cambridge University Press.
- BUCKLEY, MICHAEL J. 1988: "The Newtonian Settlement and the Origins of Atheism", en: Russell *et al.* 1988, pp. 81-102.
- COYNE SJ, GEORGE V. 1998: "Evolution and the Human Person: The Pope in Dialogue", en: RUSSELL *et al.* 1998, pp. 11-17.
- DABNEY, LYLE 1997: *Die Kenosis des Geistes*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- DONCEL, MANUEL G 1964: "Paul Overhage-Karl Rahner, Das Problem der Hominisation", *Selecciones de Libros* 2, 305-325.
- 1994: "El proyecto del círculo de Viena y su autocrítica", en: *Filosofía de la ciencia hoy*, Cuadernos ITF, num. 24, pp. 7-16.
- 1997: "El nou pensament científic", en: J. M. Terricabras (coord.), *Història del pensament filosòfic i científic*, UOC, mòdul didàctic 6, reproducido sin ilustraciones en: *El pensament filosòfic i científic I*, UOC y Pòrtic, Barcelona 2001.
- 2002: "The Word as design-realizer for the creation, and the Spirit as disorder-restorer for the new creation", Eighth European Conference on Science and Theology (Lyon, April 2000), a aparecer en 2002.
- ELLIS, GEORGE 1993a: *Before The Beginning: Cosmology Explained*, Boyars/Bowerdean, London, New York.
- 1993b: "The Theology of the Anthropic Principle", en: Russell *et al.* 1993, pp. 367-405.

- FANTOLI, ANNIBALE 1994: *Galileo for Copernicanism and for the Church*, Vatican Observatory.
- JAKI, STANLEY L. 1974: *Science and Creation*, Scottish Academic Press.
- JÜNGEL, EBERHARD 1976, Trad. castellana: *Dios como misterio del mundo*, Salamanca, Ediciones Sígueme, 1984.
- KUHN, THOMAS, S. 1962: *The Structure of Scientific Revolutions*, University of Chicago.
- 1977, *Essential Tension*, University of Chicago.
- KÜNG, HANS 1987: *Theologie im Aufbruch: Eine ökumenische Grundlegung*, Piper, München.
- MOLTMANN, JÜRGEN 1985, Trad. castellana: *Dios en la Creación*, Ed. Sígueme, Salamanca 1987.
- 1989, Trad.: *El camino de Jesucristo*, Ed. Sígueme, Salamanca 1993.
- 1991, Trad.: *El Espíritu de la vida*, Ed. Sígueme, Salamanca 1998.
- 1995, Trad. inglesa: *The Coming of God*, Fortress, Minneapolis 1996.
- MURPHY, NANCEY 1990: *Theology in the Age of Scientific Reasoning*, Cornell University Press.
- PEACOCKE, ARTHUR R. 1986: *God and the New Biology*, Dent, London.
- 1990, *Theology for a Scientific Age*, Blackwell, Oxford.
- POLKINGHORNE, JOHN, 1996: *The Faith of a Physicist*, Fortress Press, Minneapolis.
- 1998, Trad. castellana: *Ciencia y Teología*, Sal Terrae, Santander 2000.
- RAHNER, KARL 1961: “Die Hominisation als theologische Frage”, en: Paul Overhage & Karl Rahner, *Das Problem der Hominisation*, Herder, Freiburg.
- 1962, Trad. castellana: “La cristología dentro de una concepción evolutiva del mundo”, *Escritos Teológicos* 5, pp. 181-219..
- RICHARDSON, W. MARK, & WESLEY J. WILDMAN (eds.) 1996: *Religion and Science: History, Method, Dialogue*, Routledge, New York/London.
- ROBINET, ANDRÉ 1957: *Correspondance Leibniz-Clarke*, PUF, Paris.
- RUSSELL, ROBERT J., WILLIAM R. STOEGER & GEORGE V. COYNE (eds.) 1988: *Physics, Philosophy and Theology: A Common Quest for Understanding*, Vatican Observatory.
- , ——— & ——— (eds.) 1990: *John Paul II On Science and Religion: Reflections on the New View from Rome*, Vatican Observatory.
- , NANCEY MURPHY & C.J. ISHAM (eds.) 1993: *Quantum Cosmology and the Laws of Nature: Scientific Perspectives on Divine Action*, Vatican Observatory and CTNS Berkeley.

- , —— & ARTHUR R. PEACOCKE 1995: *Chaos and Complexity: Scientific Perspectives on Divine Action*, Vatican Observatory and CTNS Berkeley.
- , WILLIAM R. STOEGER & FRANCISCO J. AYALA 1998: *Evolutionary and molecular Biology: Scientific Perspectives on Divine Action*, Vatican Observatory and CTNS Berkeley.
- , NANCEY MURPHY, THEO C. MEYERING & MICHAEL A. ARBIB 1999: *Neuroscience and the Person: Scientific Perspectives on Divine Action*, Vatican Observatory and CTNS Berkeley.
- , PHILIP CLAYTON, KIRK WEGTER-MCNELLY & JOHN POLKUNGHORNE 2001: *Quantum Mechanics: Scientific Perspectives on Divine Action*, Vatican Observatory and CTNS Berkeley.
- SCHMITZ-MOORMANN, KARL 1997: *Theology of Creation in an Evolutionary World*, Pilgrim Press, Cleveland.
- TEMPLETON, Foundation JOHN (ed.) 1996: *Who's Who in Theology and Science*, Continuum, New York.
- TOULMIN, STEPHEN 1972: *Human Understanding, Volume I: General Introduction and Collective Use and Evolution of Concepts*, Princeton University Press.